

Türkiye’ de Bireysel Emeklilik Sisteminin Etkinliği

Selami SEZGİN

Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İİBF, İktisat Bölümü
selamisezgin@hotmail.com

Tuba YILDIRIM

Arş. Gör., Dumlupınar Üniversitesi
İİBF, Maliye Bölümü
tuba.yildirim@dpu.edu.tr

Türkiye’ De Bireysel Emeklilik Sisteminin Etkinliği

Özet

Bir ülkenin gelişme seviyesi hakkında, sosyal güvenlik çok önemli ipuçları vermektedir. Sosyal güvenlik sistemimizin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması yönünde günümüze kadar bir dizi çalışmalar yapılmış, ancak sosyal güvenlik kurumlarımızın değişen çağ ve insan ihtiyaçlarıyla paralellik gösterebilecek düzeye erişmesi sağlanamamıştır. Türkiye ve Dünya’da sosyal güvenlik sistemleriyle ilgili pek çok düzenlemeler yapılmıştır. Bireysel Emeklilik Sistemi ise bunlardan biridir. Bu sistemin amacı Sosyal güvenlik kurumuna yardımcı olmak, bütçedeki sosyal güvenlik primlerine ayrılan yükü azaltmak ve bireylere emeklilik zamanlarında daha refah bir yaşam düzeyi sunmaktır. Çalışmamızda öncelikle sosyal güvenliğin tanımı ve finansman yöntemlerine yer verilip, kamu-özel finansman yöntemleri ve Bireysel emeklilik sisteminin Dünyada ve Türkiye’deki uygulamalarına değinilecek ve son olarak Türkiye’deki BES’lerin etkinlik durumu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Güvenlik, Finansman Yöntemleri, Çok ayaklı Finansman, Özel Emeklilik Sistemleri, Bireysel Emeklilik Sistem, Türkiye

The Effectiveness Of Individual Pension Systems In Turkey

Abstract

Social security has important clues About the development level of a country. Lots of studies have been done in order to increase the Effectiveness and the efficiency of social security system but social security institutions can’t reach the level of changing ages and meet the human need. Many regulations were made relating to social security system in Turkey and The World. One of them is individual pension system. The purpose of this system is to help the Social Security Institution, reduce the burden on the budget allocated to social security support contributions and provide more welfare in the time of retirement. Our study firstly focuses on definition of social security and financing methods, public-private financing methods and mentioned on the application of the private pension system in the world and Turkey and then the effectiveness of BES will be examined in Turkey as a result.

Key Words: Social Security, Methods of Financing, Multi-Footed Finance, Private Pension Systems, Individual Pension System, Turkey

1. Giriş

Sosyal güvenlik toplumun iktisadi kalkınmasıyla beraber refah düzeyini gösteren önemli göstergelerinden biridir. Sosyal güvenlik bütün toplumu çeşitli risklere karşı korumakla birlikte geleceklerini güvence altına almaktadır. Bir ülkedeki sosyal güvenlik yapısı o ülkenin ekonomik ve sosyal koşulları hakkında bilgi verir.

Türkiye'deki sosyal güvenlik sistemindeki sorunların sebebi gelişmiş ülkelerdeki gibi yaşlı nüfusun artması veya hayatta kalma yaşının beklentisinin yükselmesi değildir. Ülkemizdeki önemli sorunlardan bazıları kayıt dışı istihdam ve prim aflarıdır. Türkiye genç nüfusa sahip olmasına rağmen ciddi bütçe açıkları vermektedir. Sistemin yapısal sorunlarının en önemli nedenlerinden biri sisteme dışarıdan yapılan siyasi müdahaleler ve bu bağlamda ortaya çıkan bürokratik engellemeler gelmektedir. Mevcut sosyal güvenlik sistemi artık sürdürülemez olmuş ve reform arayışlarına gidilmiştir.

Türkiye'de sosyal güvenlik sistemine yönelik reformlar başlatılmış olup bunların başında bireysel emeklilik sistemine (BES) yönelik kanuni düzenlemeler gelmektedir. Bu çalışmada öncelikle sosyal güvenlik finansman yöntemlerine değinilecek, özel finansman yöntemlerinden bireysel emeklilik sistemi ve Şili uygulamasına yer verilecek olup sonra da Türkiye'de Bireysel emeklilik sistemi hakkında bilgilerle birlikte BES'in Türkiye'de etkinliği ile ilgili değerlendirmeler ve önerilere yer verilecektir.

2. Sosyal Güvenlik ve Kullanılan Finansman Yöntemleri

Sosyal güvenlik, kavram olarak yeni olsa da ona duyulan ihtiyaç insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar, devamlı kendi iradesi dışında bir takım tehlikelerle karşı karşıya gelmişlerdir. Birey, devlet ve ilim bu tehlikeleri önlemek ve ortadan kaldırmak için mücadele etmiştir. Örneğin, kazalar insanları hiç beklenmedik zamanda ve yerde tahmin dâhi edilemeyecek şekilde geçici ya da sürekli olarak acı ve sefaletle karşı karşıya bırakabildiği gibi onları yok dahi edebilmiştir. Yaşlılık ve ölümü biraz ertelemek mümkün olsa da bunlar kaçınılmaz doğa kurallarıdır (Ayhan, 2012: 43).

Genel olarak sosyal güvenlik, kişilerin istek ve iradeleri dışında meydana gelen ve onların mal varlığında, gelirlerinde ve/veya çalışma gücünde eksikliklere yol açarak kendilerinin ve geçimini sağlamakla mükellef oldukları kişilerin yaşamlarının devamını güçleştiren yâda imkânsız hale getiren tehlikelerin zararlarını telafi ve tanzim etmeye yönelik önlemlerden oluşur (Bedük ve Mete, 2006: 25).

Sosyal güvenlik hakkı Sanayi öncesi yoksulluğu önlemek için vatandaşlara sağlanan yardımlarla başlamış ve Sanayi dönemi boyunca da bireylere pek çok farklı türlerde haklar sağlanmıştır. Bu süreçte ilk adım olarak 1880'de Bismark tarafından Almanya'da işçi güvenliğini sağlamak üzere sosyal güvenlik sisteminin temeli atılmıştır. Bir diğer önemli adım ise 1942 yılında İngiltere'de imzalanan Beveridge

Raporudur. Bu iki farklı ülkede sağlanan haklar kısa zamanda tüm dünyaya örnek teşkil etmiştir. Sağlanan haklara bireyler ya kendileri önceden ücret ödeyerek sahip olmuşlar ya da bu hak onlara devlet tarafından finanse edilerek verilmiştir.

Sosyal sigorta sistemlerinin finansman yöntemleri ülkeden ülkeye çeşitlilik göstermektedir. Ancak esas olarak iki sistem benimsenmiştir. Bunlardan birincisi, aktif olarak çalışan ve işverenlerin ödemiş oldukları primlerle pasif emeklilerin aylıklarının karşılandığı Dağıtım (pay-as-you-go) sistemidir. Bir diğeri ise, fon biriktirme olarak da bilinen kapitalizasyon yöntemidir. Bu model de, ileride ortaya çıkabilecek risklere karşı harcamaların gerçekleştirilmesi için fon biriktirilir.

2.1. Dağıtım Yöntemi (Pay- As- You- Go Yöntemi)

Dağıtım yönteminde, bir yılın gelirleri ile aynı ya da bir sonraki dönemin giderleri karşılanır ve bir dönemde sağlanan faydalar, aynı dönemde toplanan primlerle finanse edilmektedir. Ayrıca, dağıtım yöntemi çalışanlardan emeklilere doğru bir transferi kapsayan ve hem kuşaklar arasında hem de aynı kuşak içindeki farklı yaş grupları arasında reel gelirin yeniden dağıtımını esas alan bir sistemdir. Bu yöntem toplumdaki bireyler arasındaki destek ve dayanışma esasına dayanır. Prim ödeyenlerle yardım görenler arasında sürekli bir ilişki vardır (Güneş ve Yakar, 2004: 131).

Dağıtım sisteminde emeklilere yapılan ödemeler çalışanların vermiş oldukları katkı payları ile gerçekleştirilmektedir. Bu yüzden sistem emeklilerin aylıklarının ödenebilmesi için toplumda büyük bir kesimin çalışmasını gerektirmektedir (Bayri, 2004: 243).

Kuşaklar arası dayanışma sağlanmakla beraber bu yöntemde dönemin gelirleri giderlerine eşitlenir ve ekstra sermaye birikimi gerektirmez. Prim ödeyen sigortalı sayısı finanse edilen emekli sayısının durumuna göre prim oranları değiştirilebildiğinden enflasyonun primler üzerindeki aşındırıcı etkisi azaltılabilmektedir. Bu yönüyle kapitalizasyon yönteminden avantajlı olurken, işsizlik kaynaklı ekonomik dalgalanma dönemlerinde oluşan risklere karşı savunmasız durumda olacağından dağıtım sistemi fonlama sistemine göre dezavantajlı olmaktadır (Yalçiner, 2000: 165).

2.2. Kapitalizasyon Yöntemi

Fon biriktirme yöntemi olarak da bilinen bu yöntemde amaç gelecekte oluşacak risklere karşı ödemelerin yapılabilmesi için fon oluşturulmasıdır. Günümüzde bireysel ve kolektif fon biriktirme olmak üzere iki türü vardır. Bireysel kapitalizasyon yönteminde sigortalı adına ödenen primler, sigortalının kişisel hesabında toplanmaktadır. Bu hesapta biriken fonlar, ileride aynı kişiye yapılacak sosyal gelir harcamalarının kaynağını oluşturur. Kolektif kapitalizasyon yönteminde ise bütün

sigortalılarca ödenen primler ortak bir fonda toplanmakta ve ileride bunlara yapılacak harcamaların kaynağını oluşturmaktadır. Bu yöntemde denge, kolektif sorumluluklar içindir ve sosyal sigorta, bireylerin subjektif durumuna bakılmaksızın herkesten eşit oranda primi tahsil etmektedir (Yurdadoğ, 2014: 5).

İşçi ve işverenler tarafından ödenen primler, primlerden elde edilecek faizler ve primlerin işletilmesinden elde edilecek gelirler özel bir hesapta toplanır, biriken bu fonlar gelir getirecek alanlarda değerlendirilerek ileride sigortalılara yapılacak ödemelerin kaynağını oluşturur. Bu yöntemde biriktirilen fonlardan elde edilen gelirler sistemin nakit ihtiyacını azaltmaktadır. Bu nedenle dağıtım yöntemine göre fonlama yöntemi, finansal açıdan daha esnek bir yöntemdir. Başka bir ifade ile Kapitalizasyon yönteminde esas olan sigortalıların geleceklerini kendilerinin finanse etmesidir (Güneş ve Yakar, 2004: 129).

3. Kamu Finansman Yöntemleri

Günümüzde bugün Türkiye’de dâhil olmak üzere pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sosyal güvenlik sisteminde açıklar mevcuttur. Sigortalılar ile hak sahipleri yetersiz aylık ve gelir ödenmesiyle beraber sosyal güvenlik hizmetlerindeki kalite düşüklüğünden, işverenler ise yüksek primin ve kayıtdışı istihdamın yol açtığı haksız rekabet, yüksek işgücü maliyetlerinden ve devlet de sosyal güvenlik kurumlarının bütçe açıklarını kapatmak zorunda kalması nedeniyle sosyal güvenlik sisteminden rahatsız olmaktadır (Akyıldız ve Yavuz, 2007: 425). Kamu tarafından finanse edilen bu açıklar ülkelerin bütçe dengelerinde önemli sorunlara neden olmakta ve ülkeleri sosyal güvenlik konusunda reformlar oluşturmaya, yeni finansman seçenekleri bulmaya zorlamaktadır.

Sosyal yardım yönteminde finansman, yardımı sağlayan kurum ve kuruluşlara göre farklılık göstermektedir. Kamusal kurumlarca yürütülen sosyal yardımların finansman kaynaklarını devletçe ayrılan kaynaklar, bir başka deyişle vergiler oluşturmaktadır. Yardım kurumları ve vakıflar gibi yarı kamusal kurum ve kuruluşlarca sağlanan sosyal yardımların malî yükü ise, bunlara devletçe yapılan katkılar, yani vergiler dâhil, bu kurum ve kuruluşların yapısı, bireysel karar ve çabalarına göre, farklı kaynaklardan karşılanmaktadır (Dilik, 2004: 3).

Sosyal güvenlik alanında, tüm dünyada ağırlıklı olarak uygulanan model, Bismark Modeli olarak da bilinen, sosyal sigorta ağırlıklı modeldir. Bu modelde, sosyal güvenlik hakkı, temel olarak mesleki faaliyet esasına dayanmaktadır. Dünya’da ve AB ülkelerinin genelinde hâkinin sosyal sigorta modelinde, finansman kaynağı ise primlerdir. Primlerin kaynağı ise, işveren ve işçi paylarından ve devletin katkısından oluşmaktadır. AB ülkeleri genel olarak prim esasına dayalı bir şekilde işleyen sosyal sigorta kolları ile yürüyen bir sosyal sigorta sistemine sahiptirler. Primlerin yanında, vergi ve devlet katkısı, devlet sübvansiyonu ve devlet bütçesinden aktarımların yapıldığı yapılara da rastlanmaktadır. Ancak esas

itibariyle, AB’de sosyal güvenlik sisteminin yapısı temel olarak mesleki çalışmaya dayanmakla birlikte, özel rejimleri de içermektedir. (Taşçı, 2013: 62).

Dünyada birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sosyal güvenlik harcamalarının bütçedeki ağırlığı olarak kamu prim programları en büyük mali programdır. Sosyal güvenlik yöntemi devlet tarafından yürütülen bemen her ülkedeki sistem dağıtım yöntemidir. Sadece Danimarka her iki sistemi uygulamaktadır. Sosyal güvenlik sistemini özelleştiren Şili, Brezilya, Meksika gibi ülkelerde kapitalizasyon (fonlama) yöntemi kullanılmaktadır (Güneş ve Yakar, 2004: 133).

4. Özel Finansman Yöntemleri

20.yy’ın sonlarına doğru kamu sosyal güvenlik reformları politika yapıcılarının ilgi konusu olmuştur. 2000 - 2050 yılları arasında 60 yaş üstü nüfusun daha çok artacağına beklentisi, artan yaşam beklentisi, azalan doğum oranları ve yaşlılık aylıklarına harcanan giderlerin artması dünyayı tehdit etmeye başlamıştır. Artan maliyetlerin nasıl finanse edileceği konusu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kaynakların nasıl elde edileceği sorununu ortaya çıkarmıştır. Yaşlılık emeklilik planlarında revizyonlara gidilmiştir. Yapısal emeklilik reformları genellikle işçilerin çoğu için devlet garantili emeklilik faydalarının azaltılması (ya da bazı durumlarda kaldırılması) ve tanımlanmış katkı emeklilik planları için tam finanse oluşturulmasını içermektedir. Yapısal emeklilik formu, sosyal güvenlik yasal bordro katkısının bir kısmı yeni düzenin kuralları çerçevesinde tanımlanmış katkı bireysel emeklilik hesabına aktarılmış ve özelleştirme olarak adlandırılmıştır (Brooks, 2002: 491-495).

Sosyal güvenliğin özelleştirilmesinde; nüfusun yaşlanması ve çalışan aktif nüfus artışının sınırlı kalması, sosyal güvenlikte finansmanın primlere dayalı olması ve bunun sonucunda kaçak istihdamın artması, siyasal amaçlarla emekli aylıklarının artırılması, ek istihdam yaratmak bahanesi ile emeklilik yaşı ile oynanması gibi pek çok demografik, finansal ve siyasal sebepler yatmaktadır. Özelleştirme, bireysel hesapların oluşturulmasıdır. Bireysel emeklilik planları, ülkenin net tasarruf hacmini arttırabilmektedir. Bu fonlar, bireyler için, emekliliklerinde, bağlı oldukları sosyal güvenlik sisteminin sağladığı faydalar yanında ek bir fayda sağlayarak tüketim harcamalarında dramatik düşüşleri önlemektedir (İzgi, 2008: 92).

4.1 Özel Emeklilik Fonları

1970’li yıllarda başlayan finansal serbestleşme hareketleri ile beraber pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin mali sistemlerinde değişiklikler olmuştur. Dolaşımdaki nakit tutarı büyük ölçüde artmış, piyasalarda yer alan araçlar

çeşitlenmiş, yeni finansal piyasalar geliştirilmiş, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler finansal işlemlerin uluslararası düzeyde ve daha düşük işlem maliyetiyle gerçekleştirilmesini kolaylaştırmıştır. Finansal gelişme sürecinde etkili olan bir enstrüman da özel emeklilik fonları olmuştur. Özel emeklilik fonları diğer fonlar gibi doğrudan finans piyasaları ile ilişkili değildir. 1980'li yıllarda sosyal güvenlik ödemelerinin neden olduğu krize bir çözüm önerisi olarak getirilmiştir (Oktayer ve Oktayer, 2007: 58).

Çok ayaklı emeklilik sistemlerinde üçüncü basamağı bireylerin emekliliğe yönelik gönüllü katkılarından oluşan ve tamamıyla bireysel hesaplarda takip edilen özel fonlu sistem teşkil etmektedir. Özel emeklilik fonlarının bireysel tasarruf ve yatırıma yönelik katkılarının yanı sıra topluma yönelik önemli etkileri de bulunmaktadır. Genel olarak, emeklilik fonlarının uzun vadeli yapısı, fon miktarının büyüklüğü ve kurumsal yatırımcı kimliği ile sermaye piyasalarındaki etkinliği bu sistemin uygulandığı ülkelerin ekonomik gelişmelerinin ana nedenlerinden birisini oluşturmaktadır. Bireysel emeklilik sistemi ile amaçlanan kamu sosyal güvenlik sistemlerine alternatif bir özel emeklilik sistemi yaratılması değildir. Tam aksine, kamu sosyal güvenlik sistemine üye olan ve aktif prim ödeyenlere ek avantajlar sağlayarak ve gerçek gelir beyanı teşvik edilerek vergi gelirlerinin artırılmasını öngören, kayıt dışılığın azaltılmasına ve mevcut sosyal güvenlik kurumlarının malî gelirlerinin artırılmasına yönelik bir sistemdir (Erdem, 2013: 74-75).

1994 yılında Dünya Bankası'nın yayınlamış olduğu rapora göre dünya nüfusunun hızla yaşlanmakta olduğundan ve bireyleri devletlerin finanse etmekte zorlanacağından dolayı sosyal güvenlik sistemlerinde dönüşüm yaşanması gerektiğinden bahsedilmektedir. Son yıllarda dünyada sosyal güvenlik alanında çeşitli dönüşümler yaşanmaktadır. En önemli dönüşüm 1980'lerin başında Şili'de sosyal güvenlik sisteminin özelleştirilmesi ile başlamıştır. Bununla beraber, uygulamada yaşanan dönüşümün, tam olarak bir özelleştirme olduğu söylenememektedir. Tam özelleştirme, sadece istisnai bir durumdur. Gerçekte ise, olabildiğince düşük düzeyli ve nüfusun geniş kesirlerine yaygınlaştırılmaya çalışılan bir kamusal sosyal güvenlik sistemi ile daha geniş boyutlu özel kesim sigorta mekanizmalarının bir arada yer aldığı sistemler tasarlanmakta ve uygulamaya geçirilmektedir (Dane ve Ulutürk, 2009: 362-365).

5. Çok Ayaklı Finansman Yöntemleri Şili Örneği

Geleneksel sosyal güvenlik sisteminde krizlerin etkisi ile bireylerin finansmanında zorlanan devlet zamanla emeklilik yaşının değiştirilmesi, yeni finansman kaynaklarının devreye sokulması ve kişisel ihtiyaçlara cevap vermeye çalışan sistem oluşturmaya çalışmıştır.

Çok ayaklı finansman yönteminin oluşturulmasındaki amaç ise; yalnızca kamu sosyal sigortalar ve harcamaları üzerine inşa edilmiş tek ayaklı sosyal güvenlik

sisteminin yetersiz kalmasıdır. Sosyal güvenlik sistemleri hem sosyal adaleti sağlamaya yönelik ve bireye asgari gelir sunan hem de zorunluluk unsuru üzerine kurulan sigortalının, işverenin ve devletin finansmanına ortak olduğu gelir devamlılığını sağlayan ayrıca tamamen gönüllülük esasına dayanan genellikle de özel sektör tarafından organize edilen çok ayaklı sosyal güvenlik kurumlarından oluşmalıdır (TUSİAD, 1997: 48).

Dünya Bankası'nın 1994 yılında hazırlamış olduğu "Averting the Old Age Crisis" raporuna göre çok ayaklı sosyal güvenlik sisteminin ilk ayağını oluşturan zorunlu kamu sosyal güvenliği, yaşlılıkta karşılaşılabilecek yoksulluk riskini ve pek çok nedenle karşılaşılabilecek diğer riskleri hafifletmek üzere sınırlı bir amaç taşımaktadır. İkinci ayak zorunludur ve özel sektör tarafından yönetilir. Üçüncü ayak ise, yaşlılık döneminde daha fazla gelir elde etmek ve daha fazla güvence altında olabilmek için ilave koruma sağlayan ve tamamen kişisel tercihlere göre oluşturulur (Palacios, 1996: 3-5).

Özellikle Şili'de uygulanan sosyal sigorta sisteminin özelleştirilmesi, 1981 yılında Pinachet Diktatörlüğü tarafından uygulanmıştır. Peru, Arjantin, El Salvador, Kolombiya, Uruguay, Bolivya ve Meksika'da ise sistemler Şili modeli örnek alınarak dönüştürülmeye çalışılmıştır. Yapılan sistem değişikliğinin sebepleri arasında ise, büyümenin yetersizliği, sosyal uyumsuzlukların günden güne artış göstermiş olması ve yüksek enflasyon yer alır. Bu sebeplerden dolayı sosyal güvenlik sisteminin, yaşlılık sigortası kolunun yönetimi tamamen özel sigorta şirketlerine ve bankalara devredilmiştir. Bu sistem, kapitalizasyon (fon) yöntemi temeline dayalı, ücretlerden belli oranlarda prim kesilerek finanse olan, katılımı zorunlu bir sistemdir. Ancak zorunluluk ilkesi, bireylerin sigortalarını yaptırmak istedikleri, sigorta kuruluşunu seçerken geçerli değildir, yani bireyler primleri ödeyecekleri kuruluşu serbestçe seçmektedirler (Turak, 2009: 18).

Şili bireysel emeklilik sisteminden yaşlılık aylığı alabilmek için 20 yıl prim ödeme koşulu ve erkekler için 65, kadınlar için de 60 yaş şartı vardır. Zor şartlar altında yapılan mesleklerde ve yaşlılık gibi durumlarda emeklilik koşulları biraz daha hafifletilmiştir. Devletin belirlemiş olduğu asgari bir emeklilik miktarı vardır. 20 ve daha fazla yıl katkıda bulunduğu halde emeklilik geliri söz konusu belirlenen asgari gelirin altında kalan bireylere devlet asgari gelirini temin etmek için katkıda bulunur (SGK, 2013: 114).

Yeni özel emeklilik sistemi, 1981 yılında hâlihazırda çalışır durumda olanları eski sistemden ayrılıp yeni sisteme katılmada serbest bırakmıştır. Yeni sistemde, ilk defa çalışmaya başlayan işçiler kendi bireysel emeklilik hesaplarında tasarruf yapmak zorunda bırakılmıştır. Eski sistemde işverenler, işçilerin sosyal güvenlik katkılarının bir kısmını finanse etmiştir. Yeni özel sistemde ise, katkı tamamıyla çalışanın

yükümlülüğünde olduğu için hükümet, önceden işverence yapılan katkıya eşit miktarda vergi öncesi ücreti artırmıştır. Eski sistemden yeni sisteme geçenele birikmiş primleri karşılığında devlet tahvili verilmiştir. Bu sayede yeni sisteme yaklaşık olarak %70 oranında bir geçiş sağlanmıştır (Ergenekon, 1998: 81-85).

Çalışanların maaşlarından kesilen primler kısaca AFP olarak adlandırılan “Administradora de Fondos de Pensiones” adındaki fon yönetim kuruluşlarında değerlendirilmektedir. Bu fonlar anonim şirket niteliğindedir. Başka bir iş yapması yasak olan bu kuruluşların görevlerinden bazıları; çalışanlardan katkı payı toplamak, bireysel emeklilik hesaplarının kaydını tutmak, sigorta şirketinden ödenek alamayanlara emekli aylığı ödemektir. Şili’de faaliyet gösteren AFP’ler rekabet pazarından çok monopolcü rekabet pazarı yaratmaktadır. Sistemin özelleştirildiği dönemde 22 tane emeklilik fonu şirketi faaliyet gösterirken; daha sonra gerçekleşen birleşmeler ile birlikte bugün 7 şirket faaliyet göstermektedir. “Şili’de çalışan işçilere geleceklelerini kar amaçlı finansal makinelere emanet etmeye hazır mısınız tarzında bir soru sorulduğunda alınan cevap başka seçeneğimiz yoktu emanet etmek zorunda bırakıldık şeklinde olmuştur” (Oran, 2010).

Şili’de baş gösteren mali sıkıntılar, AFP’lerdeki fon getirilerini azaltmıştır. Yönetim giderlerinde artış yaşandığı gerekçesiyle katılımcılardan daha fazla katkı alınmıştır. Bu olumsuzluk nedeniyle katılımcıların fon idaresi değiştirdikleri görülmüştür. Bu alanda faaliyet gösteren şirketlerin tanıtım ve reklam yapabilmek için oldukça yüklü harcamalar yapması maliyetleri artırmıştır. Bunun sonucunda özel sigortalılar, aynı piyasa içerisinde sürekli olarak kurum değiştirmek durumunda kalmışlardır. Bu da maliyetleri yeniden artırmış ve özel sigorta şirketlerinin politikalarında istikrarsızlıklar ortaya çıkmıştır. Ayrıca özel sigorta kuruluşları zaman içerisinde yönetim zaafına uğramış ve etkinlikleri azalmıştır. Bununla beraber yeni sistem tüm çalışanları kapsamamaktadır. Asker ve polislerin kendi istek ve baskıları sonucu bu sisteme girmemiş olması, serbest çalışanların yalnızca isteğe bağlı olarak kapsama alınması da geniş anlamda sosyal güvenliğin uygulanamadığını göstermekte ve sistemin sürdürülür, güvenilir bir sistem olduğuna dönük soru işareti oluşturmaktadır (Ayhan, 2011: 85-88).

6. Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi

Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi (BES), sosyal güvenlik sisteminde 1999 yılında 4447 sayılı yasa ile yapılan reformun bir parçası ve kamu sosyal güvenlik sisteminin bir tamamlayıcısı olarak düşünülerek 7 Ekim 2001 tarih ve 4632 sayılı “Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu” ile düzenlenmiştir. Bu kanununa göre, bireysel emeklilik sistemi, kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda

bulunulmasını sağlamak üzere, gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre oluşturulan bir sistemdir (4632 SK: md.1).

18 yaşını dolduran herkes; kadın-erkek, yaşlı-genç, çalışan-çalışmayan ayırımı olmaksızın ve işçi, memur, esnaf, işveren gibi statüsüne bakılmaksızın bireysel emeklilik sistemine katılabilmektedir. Katılımcının herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olması ya da olmaması, vergi mükellefi olması ya da olmaması sisteme girmesinde ön koşul değildir. Sistem kapsamlı bir güvence ve denetim mekanizması ile işlemektedir. Bu kapsamda; Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Emeklilik Gözetim Merkezi tarafından yapılan denetimlerin yanı sıra Aktüeryal Denetim, Bağımsız Dış Denetim, İç Kontrol Sistemi ve İç Denetim olmak üzere farklı denetim faaliyetleri yapılmaktadır (Bacak, 2005: 165-168).

Sistemden emekli olabilmenin şartı en az 10 yıl prim ödemiş olmak ve 56 yaşını doldurmuş olmaktır. 10 yıl prim ödeme şartıyla kastedilen sözleşmenin imzalanmasından sonra 10 yıl boyunca düzenli prim ödenmesi ya da ödemelere ara verilmişse 10 yıla denk gelecek şekilde ödemelerin tamamlanmış olmasıdır. Sisteme katılan bireyler, yatırımlarını ve onların getirilerini elektronik ortamlardan takip edebilmektedirler. Bunlara ek olarak emeklilik şirketleri de şeffaflık ilkesi gereği bireylere hesapları ile ilgili dokümanları posta yoluyla bildirmektedir. Sistem genel olarak bireylerin tasarruf yapıp emeklilik dönemlerinde refah içinde yaşamalarına imkân tanımaktadır. Ayrıca katkı payına bağlı fonlama olduğundan birey öldüğü takdirde tazminat ödenmemekte hesabında toplanan paralar lehtar veya varislerine ödenmektedir (Topalhan, 2010: 168).

Sistemin finansmanı, katılımcıların ödediği katkı payları ve yine katılımcılar tarafından ödenen gider ödemeleri ve gider kesintileri ile karşılanmaktadır. Sisteme giriş gönüllü olmasına rağmen katkı payı ödemek zorunludur. Kendisine bağımlı çalışanlar adına işverenin katkıda bulunması ise gönüllüdür. Katkı payı ödemelerinin dışında bireysel emeklilik sisteminin diğer bir finansman kaynağı da yine katılımcı tarafından karşılanan gider ödemeleridir. Giriş aidatı, yönetim gideri kesintisi, fon işletim gideri kesintisi ve özel hizmet giderlerine birey iştirak etmektedir (Topalhan, 2010: 181-182).

Devlet Katkısı, 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren katılımcılar tarafından ödenen katkı paylarının maksimum %25'i oranında devlet tarafından katılımcının emeklilik hesabına ödenen tutardır. 1 Ocak 2013'ten sonra sistemde geçirilen süreye göre devlet katkısı hak ediş oranları 3 yıldan 6 yıla kadar %15, 6 yıldan 10 yıla kadar %35, 10 yıl ve daha fazla %60, emeklilik, vefat ve maluliyet %100 olarak belirlenmiştir. Devlet katkısının hak kazanılan bölümüne ilişkin getirisi üzerinden; 10 yıldan az süreyle katkı payı ödeyerek ayrılanlar %15, 10 yıl süreyle katkı payı ödemekle

birlikte emeklilik hakkı kazanmadan ayrılanlar %10, emeklilik, vefat, maluliyet nedeniyle ayrılanlar %5 oranında stopaj kesintisine tabi tutulurlar (EGM, 2014: 50).

Tablo 1: Temel Göstergeler

2013 Yıl Sonu Devlet Katkısı	
Ödenen Tutar (TL)	1.369.932.116
Ödenen Katılımcı Adedi	2.800.129
Ödenen Sözleşme Adedi	3.338.446
Sözleşme Başına Ortalama Tutar (TL)	410
Katılımcı Başına Ortalama Tutar (TL)	489

Kaynak: EGM

2013 yılı öncesinde bireysel emeklilik sistemindeki temel teşvik unsuru, vergilerdeki indirim şeklindeydi. BES' e katılanlar ödeyecekleri vergiden belirli bir oranda indirim hakkı elde etmekte ve böylece net maaşlarında bir artış olmaktadır. Fakat bu uygulama ile BES' teki insanların sadece %35'i bu sistemden yararlanmakta %65'i hiç bir şekilde yararlanmamaktadır. Oluşturulan devlet katkı payı sistemiyle artık BES' e giren herkes vergi mükellefi olsun ya da olmasın istifade edebilecek, sisteme yatan her TL Türkiye'nin toplam makroekonomik dengeleri açısından bakıldığında tasarruf oranlarını artıracaktır. Türkiye'nin tasarruf oranlarının artması, risk primini düşürecektir. Ayrıca kamu borçlanma kâğıtlarının önemli bir bölümünün emeklilik fonlarından oluştuğu, emeklilik fonlarına kayıtlı olanların çoğunlukla alt ve orta gelir grubuna bağlı oldukları düşünülürse, sistemin hedefi gerçekleşmektedir ve bu durum, sistemi güçlü kılmaktadır (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012: 165-175).

6.1. Kamu Sektörünün Verimsizliği

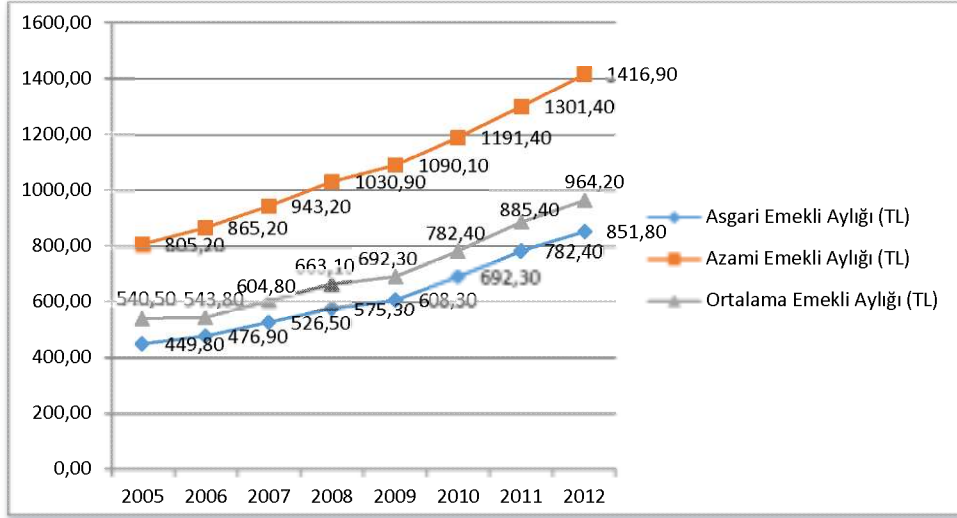
Kamu harcamalarındaki verimlilikten genel olarak, kamu kaynaklarının israf edilmemesi ve yerinde kullanılmasını, aynı ödenekle daha fazla kişiye veya alana hizmet verilmesi veya aynı hizmetin daha düşük ödenekle sunulması anlaşılmaktadır.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, bütçe açıklarının ve enflasyonun en önemli nedenleri arasında sosyal güvenlik kurumlarının açıkları önemli bir yer tutmaktadır. Bu kurumların devlet kontrolünde olması, politik sürecin ve hükümet uygulamalarının bu kaynakları kullanmada verimli ve etkin olmaması ile kontrolünün zayıflığı gibi etkenler bu kurumların başarı şansını azaltmaktadır. Devletin, sosyal güvenlik kurumları yoluyla ekonomide alacağı rolün azaltılması, kaynakların politik süreçten uzak ve daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012: 164).

Türkiye'de anayasal bir hak olmasına karşın, tüm toplumu kapsayacak bir sosyal güvenlik ağı oluşturulamamıştır. Ayrıca, sosyal güvenlik sistemine dâhil kesimler arasında sahip oldukları hak ve yükümlülükler açısından birçok farklılıklar

mevcuttur. Gerek emeklilik gerekse sağlık hizmetlerine yönelik kaynaklar toplumun nispeten gelir düzeyi daha yüksek kesimlerine aktarılmaktadır (www.ssk.gov.tr). Dolayısıyla, ülke koşullarına uygun ve beklentileri bütünüyle karşılayacak bir sosyal güvenlik sisteminin oluşturulamaması nedeniyle başta emekli aylıkları olmak üzere sağlanan diğer sosyal yardımlar düşük seviyelerde kalmış ve sağlık hizmetleri yeterince yaygınlaştırılmadığı gibi hizmetlerin kalite düzeyi de artırılmamıştır.

Şekil 1: 4-1/a Maddesi Kapsamındaki Pasif Sigortalıların¹ Emekli Aylığı Seviyeleri 2005-2012

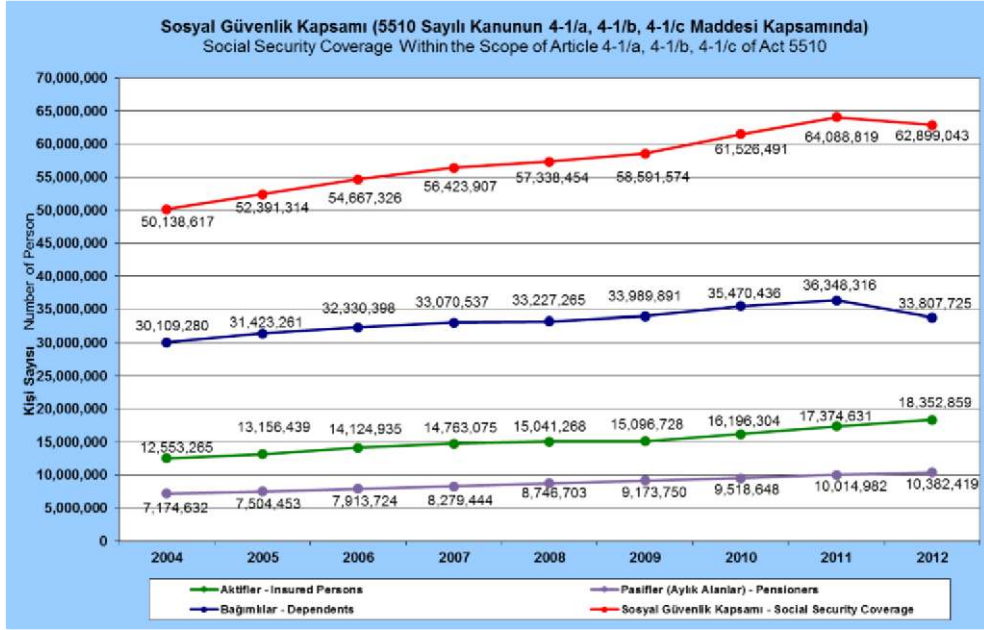

Kaynak: SGK Yıllık Mali İstatistikleri

Şekil 1’den görüldüğü üzere emekli aylıkları bireylerin çalışır durumdayken aldıkları maaşlarının neredeyse yarısı kadardır. Bu durumda emekli olduktan sonra insanların yaşam şartları çalışır durumlarına göre kötüleşmektedir. Ayrıca Türkiye’de aktif/pasif oranı 2014 Temmuz verilerine göre 1,91’dir. Yaklaşık 1 aktif sigortalı prim ödeyen kişi 2 pasif emekli aylığı alan kişiyi finanse etmektedir (SGK, 2014; 8). Bu durum sosyal güvenlik kurumu bütçesinin yetersiz kalmasına ve sosyal güvenlik kurumu bütçesinin açık vermesine neden olmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu açıkları ise bütçeden yapılan transferlerle karşılanmaktadır ve bu da bütçeye yük oluşturmaktadır (EGM, 2014).

¹ Pasif sigortalı; Emekli, malul, ölen sigortalının eşi ve çocukları ile sürekli iş göremezlik geliri alanlar.

Şekil 2: Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif-Pasif Sayısı

Kaynak: SGK Mali İstatistikleri

Türkiye’de devletin sigorta kollarına yönelik doğrudan prim katkısı bulunmamaktadır. Yapılan, sadece sistemin açıklarının kapatılması için üç sosyal güvenlik kuruluşuna bütçeden transfer ödemesi şeklinde bir katkıdan ibarettir. Dolayısıyla sosyal güvenliğin tüm yükü işçi ve işveren üzerinde kalmaktadır. Oysa günümüzde gelişmiş ülkelerde devlet, sigorta yardımlarının finansmanına doğrudan prim katkısında bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği ülkelerinde de devlet, sosyal sigorta kurumlarının finansmanına yıl içinde sigorta yardımlarının finansmanına doğrudan katılmak şeklinde katkıda bulunmaktadır. Sıkça başvuru alan prim afları da kurumların aktüeryal dengelerini bozarak kamu mali disiplini açısından sorunların devam etmesine yol açmaktadır. Sistemin verimsiz olmasında en önemli sorunlardan biri de kayıt dışı istihdamın varlığıdır. Kayıt dışılığa; tamamen sistem dışında kalanlarla birlikte kayıtlı olup geliri gerçek gelir üzerinden gösterilmeyen çalışanlar da neden olabilmektedir (Egeli ve Özen, 2009).

Tablo 2: Sosyal Güvenlik Kurumuna Yapılan Bütçe Transferleri, 2000-2012

Yıllar	4-1/a +4-1/b +4-1/c Toplam (Bin TL)	GSYH'ya Oranı
2000	3.226.460	1.94%
2001	5.523.000	2.30%
2002	9.684.000	2.76%
2003	15.883.617	3.49%
2004	18.830.000	3.37%
2005	23.322.000	3.59%
2006	22.892.000	3.02%
2007	33.060.313	3.92%
2008	35.016.403	3.68%
2009	52.599.691	5.52%
2010	55.244.258	5.03%
2011	52.772.218	4.07%
2012	58.728.293	4.15%

Kaynak: SGK Yıllık Mali İstatistikleri

Tablodan görüldüğü üzere SGK'ya yapılan transferler bütçede çok önemli yer tutmaktadır. Sadece 2006 yılında bir düşüş olmuştur. Bütçeden yapılan transferlerin GSYH'ye oranı ise 2009 yılından itibaren azalma göstermektedir. BES sisteminin 2001 yılında kurulmasına rağmen etkisi yaklaşık 7-8 yıl sonra görülmeye başlamıştır ve GSYH'den ayrılan pay giderek azalmıştır.

472 milyar 943 milyon TL olarak belirlenen 2015 yılı bütçe giderinden sosyal güvenlik kurumlarının devlet primi giderleri 20,3 milyar TL'dir. 2014 yılında bütçe 403,2 milyar TL ve SGK devlet prim giderine ayrılan pay 18,9 milyar TL'dir (Şimşek, 2014: 65). Bu rakamların bütçeye oranına baktığımızda ise 2014'te %21,3, 2015'te ise yaklaşık %24 olarak gerçekleşmiş olup her geçen yıl bu giderlere ayrılan pay artmaktadır.

Sosyal güvenlik harcamaları sadece Türkiye'de değil birçok ülkede önemli yer tutan harcamalardır. Erken emeklilik yaşı pek çok kişinin emekli olup sistemde daha fazla yük oluşturmalarına neden olup ekonomik krizleri bile tetiklemiştir. Buna örnek olarak ise 1991 yılında seçimlerde insanlara erken emekliliğin seçim kaygılarının yanı sıra işsizlik oranını da düşürmek için sunulmasını örnek verebiliriz (Saruç vd., 2007: 175).

Bireysel emeklilik sisteminde 2013 yılı sonuna kadar 7.577 kişi emekli olarak birikimlerini düzenli ödeme ya da toplu olarak almaya hak kazanmıştır. Bu kişiler,

31.12.2013 itibarı ile emeklilik hakkını kazanmış kitlenin yaklaşık olarak %52'sini oluşturmakta, %48'lik bir kesim de emeklilik hakkını elde etmesine rağmen sistemde birikim yapmaya devam etmektedir. Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkını kazanabilmek için kişinin en az 10 yıl sistemde kalması ve 56 yaşını tamamlaması gerekmektedir. İlk emekliler, birikimli hayat sigortalarından veya vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketinden aktarım yapan katılımcılardan oluşmaktadır. Bu tür kuruluşlardan aktarılan ve daha sonra bireysel emeklilik sisteminde ödenen toplam 300,6 milyon TL katkı, bireysel emeklilik sisteminde geçirdiği süre sonunda, gelir vergisi stopajı sonrası %22 getiri elde ederek 365,6 milyon TL'ye ulaşmıştır. Kişilere yapılan ödeme tutarlarına bakıldığında, ortalama birikimin 66.150 TL civarında ve ortanca birikimin de 30.600 TL civarında olduğu, emeklilerin %75'inin 18.750 TL veya üzerinde emeklilik ödemesi aldığı görülmektedir (EGM, 2014: 40).

İnsanların BES'i faydalı bir tasarruf aracı olarak görüp emeklilik hakkını daha sonra kullanmak istemelerinin nedeni ise rakamlara bakılınca anlaşılmaktadır çünkü insanlar uzun vadede sistemde kalarak daha fazla gelir elde etmek istemektedirler. Sadece kamuda çalışarak emekli olan bir bireye göre bireysel emeklilik sistemini kullanarak kısa vadede para yatıran bir birey daha fazla aylık almaktadır. Bu da sistemi daha cazip hale getirmektedir.

6.2. Özel Sektörün Etkinliği

Önemli düzeyde fonları bünyesinde barındıran kamuya ait sosyal güvenlik kurumlarının; siyasi kaygılar, yasal ve hukuki sınırlamalar nedeniyle verimliliklerinin tartışmalı olduğu dönemde bireysel emeklilik fonları piyasa ekonomisi kapsamında çalıştığından etkinlik ve verimlilik sağlanacaktır. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bireysel emeklilik sistemiyle sağlanacak fonların özelleştirmeye kanalize edilmesiyle sermayenin tabana yayılması ve gelir dağılımında adaletin tesis edilmesi başarılabacaktır (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012: 166).

07.11.2014 tarihi itibarıyla emeklilik sektöründe faaliyet gösteren şirketler 4.917.747 kişiye ulaşmışlar ve bu katılımcıların fon büyüklükleri 32.616,2 milyon TL olmuştur.

Tablo 3: Emeklilik Şirketleri Katılımcı Sayıları ve Fon Büyüklükleri (07.11.2014)

Emeklilik Şirketi	Katılımcı Sayısı	Katılımcıların Tutarı (TL)	Fon
Aegon Emeklilik ve Hayat	44.002	140.717.055	
Allianz Hayat ve Emeklilik	105.720	1.121.072.954	
Allianz Yaşam ve Emeklilik	560.189	5.018.188.984	
Anadolu Hayat Emeklilik	840.559	6.434.631.976	
Asya Emeklilik ve Hayat	203.450	362.413.850	
Avivasa Emeklilik ve Hayat	715.256	6.175.728.006	
Axa Hayat ve Emeklilik	16.126	62.386.733	
BNP Paribas Cardif Emeklilik	160.043	1.003.065.864	
Cigna Finans Emeklilik ve Hayat	117.325	402.998.201	
Ergo Emeklilik ve Hayat	37.595	148.525.516	
Fiba Emeklilik ve Hayat	3.567	20.919.302	
Garanti Emeklilik ve Hayat	864.624	5.304.101.94	
Groupama Emeklilik	77.085	808.919.811	
Halk Hayat ve Emeklilik	220.233	693.203.310	
ING Emeklilik	259.603	1.569.033.238	
Katılım Emeklilik ve Hayat	11.339	31.258.842	
Metlife Emeklilik ve Hayat	144.905	518.977.968	
Vakıf Emeklilik	317.715	2.147.154.295	
Ziraat Hayat ve Emeklilik	218.411	652.874.112	

Kaynak: EGM

6.3. Bireysel Emeklilik Sistemine Öneriler ve Eleştiriler

Türkiye’de vatandaşlar sistem hakkında yeteri kadar bilgi sahibi değildirler ve hizmet sunan vakıf-sandıkların büyük bir kısmı üyelerinin finansal beklentilerine cevap verememekte, aktüeryal analizin olmaması/yetersiz oluşu ve yatırım çeşitliliğinin olmaması gibi nedenlerle önemli düzeylerde sorun yaşanmaktadır. Sistemde şeffaflık ön planda olmasına karşın bazı araçların gelir elde etmek amacıyla sistem hakkında eksik ya da yanlış bilgi vermesi sistemle ilgili olumsuz etkilere neden olmaktadır (İşseveroğlu ve Hatunoğlu, 2012: 167).

Yeni bir sistem olması bireylere tanıtılması gibi zorluklarla beraber ülkemizde uzun vadeli birikim anlayışının olmaması insanların birikimlerini gayrimenkul veya yastık altı yapması gibi durumların yaşanması ayrıca sistemden erken ayrılmalar tehdit unsurlarını oluşturmaktadır ve sistemin eleştirilere maruz kalmasına neden olmaktadır.

Bununla beraber sistemin sağlamış olduğu faydalar ise, uzun dönemde bireylere çalışma zamanlarında birikim yapma imkânı sunup emeklilik dönemlerini daha rahat geçirmelerine fırsat vermektedir. Sistem yeni istihdam olanakları yaratmış, uzun dönemde finans piyasalarının derinliğini artırmıştır.

Sisteme yönelik öneriler ise, katılımcılar her konu hakkında tam bilgilendirilmeli ve sistemde uzun vadede kalmaları sağlanarak daha büyük kitleye ulaşılmalıdır. Ayrıca çalışanlar için kıdem fonu oluşturulması ve bu fonun BES içinde değerlendirilmesiyle sistemdeki fon büyüklüğü artabilecek ve sistemde yer alan şirketlerin gelir rakamları yükselecektir.

7. Sonuç

Ülkemizde uygulanan BES gelişmiş ülkelerin uygulamalarından örnek alınarak oluşturulmuştur. Bireysel emeklilik sistemi, kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması gibi amaçlar taşımaktadır. Ekonomik krizin etkisi ve bireylerin sigorta konusunda fazla bilgi sahibi olmamalarından dolayı sistem gönüllülük esasına dayanmaktadır. Sosyal güvenlik sistemine yardımcı unsur olarak oluşturulmuştur. Türkiye’de bireysel emeklilik sistemine yönelik reform yapılmasının amaçları; kamu sektörünün borçları, kayıt dışı istihdam sonucu artan yük, aktif/pasif oranındaki adaletsizlikler olarak sayılabilir.

Kanunla ilgili devlet katkısı, vergi avantajları gibi pek çok düzenlemeler getirilmiştir. Emeklilik şirketlerinin faaliyetleri denetim altında tutularak katılımcının hakları gözetilmektedir. 14.11.2014 son verileri ile toplam katılımcı sayısı 4.926.236 kişiye ulaşmıştır. Katılımcı sayısının artması ile birlikte farkındalık da artmıştır ve pek çok insan sigorta şirketlerine gidip bireysel emeklilik sigortası yaptırmaya başlamıştır. Bireysel emeklilik sistemi ülkemizde ayrı bir sosyal güvenlik kuruluşu değil sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı durumundadır. Yani vatandaşların temel ihtiyaçları yine devlet tarafından giderilmektedir. Kayıt dışılığın azaltılması, prim aforlarından kaçınılması, emeklilik primleri ile ilgili düzenlemelerin yapılması devletin sosyal güvenlik açığının azaltılmasına ve daha etkin hizmetler sunmasına neden olacaktır.

Kaynaklar

- Akyıldız, H., ve Yavuz, A. (2007), "Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Finansman Açıklarının Temel Dinamikleri Üzerine Bir Analiz", Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi İİBF Dergisi, 424-437.
- Ayhan, A. (2012), "Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Güvenlik İlkeleri", Sosyal Güvenlik Dergisi 41-55
- Ayhan, B. (2011), Uluslararası Tecrübeler Işığında Tamamlayıcı Bir Sosyal Güvenlik Sistemi Olarak OYAK Modeli, Ankara: Atılım Üniversitesi SBE
- Bacak, B. (2005), "Sosyal Güvenlik Yönüyle Bireysel Emeklilik", İktisat Fakültesi Mecmuası, 159-171.
- Bayri, O. (2004), "Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sisteminin Yeniden Yapılandırılması: Bir Genel Reform Çerçevesi", Süleyman Demirel İİBF, 229-256.
- Bedük, A., ve Mete, O. (2006), "Avrupa Birliği Sürecinde Türk Sosyal Güvenlik", Selçuk Üniversitesi İİBF Dergisi, 24-42.
- Brooks, S. (2002), "Social Proteciton and Economic Intagration", Comparative Political Studies, 491-523.
- Dane, K., ve Ulutürk, S. (2009), "Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Dönüşümü: Burjuvazinin İrade Beyanı ve Ülke Örnekleri", Uluslararası Haklar Sempozyumu, (s. 361-371). Antalya.
- Dilik, S. (2004), "Sosyal Güvenliğin Finansmanında Yansıma Olayı-Primler ve Devlet Katkıları". Kamu-İş Kamu-Hukuku ve İktisat Dergisi, 7 (4), 2004, 39-62.
- Egeli, H., ve Özen, A. (2009), "Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sisteminin Yeniden Yapılandırılmasına Yönelik Reform Sürecinin Değerlendirilmesi", Mevzuat Dergisi sayı 142.
- EGM. (2014), Bireysel Emeklilik Sistemi 2013 Gelişim Raporu, İstanbul: Emeklilik Gözetim Merkezi.
- Erdem, T. (2013), "Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Değişikliklerin Eleştirisi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 73-116.
- Ergenekon, Ç. (1998), Özel Emeklilik Fonları, Şili Örneğinden Alınacak Dersler. İstanbul: İMKB Yayıncılık.
- Güneş, İ., ve Yakar, S. (2004), "Sosyal Sigorta Finansman Yöntemleri ve Türkiye’de Sosyal Sigorta Kurumlarının Finansman Yöntemlerinin Değerlendirilmesi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 127-142.

http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, 7 Nisan 2001 tarihli 24366 Sayılı Resmi Gazete.

İşseveroğlu, G., ve Hatunoğlu, Z. (2012), "Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin Makro Ekonomik Dinamiklere Etkisi Kapsamında SWOT Analizi", Muhasebe ve Finansman Dergisi , 155-174.

İzgi, B. B. (2008), "Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Son Gelişmeler", Çalışma ve Toplum, 85-107.

OECD (2013), Pension Markets in Focus 2013, Paris: OECD Publishing.

Oktayer, N., ve Oktayer, A. (2007), "Özel Emeklilik Fonlarının Finansal Piyasaların Gelişimine Etkileri", Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi , 55-80.

Oran, S. (2010), Sosyal Güvenliğin Dönüşümünde Emeklilik, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara: Ankara SBE .

Palacios, R. (1996), Averting the Old-Age Crisis, New York: World Bank.

Saruç, N.T., Karadeniz, O ve Sezgin, S. (2007) "Social Security Spending and Economic Growth: An Empirical Investigation for Turkey Using Granger Causality Analysis" Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Selçuk Üniversitesi, İ.İ.B.F. cilt. 9, pp. 171-182.

SGK (2013), ON Ülke Sosyal Güvenlik Sistemi, Ankara: Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı .

SGK (2014), Aylık Temel Göstergeler, Ankara; Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, 2014- Temmuz.

Taşçı, F. (2013), "AB Sosyal Güvenlik Sistemi ve Türkiye: Harcamalar Üzerinden Karşılaştırma", Kamu-İş, 59-101.

Topalhan, T. (2010), "Türkiye’de Altıncı Yılında Bireysel Emeklilik Sistemi ve Uygulama Sonuçları", Kamu-İş, 165-210.

Turak, B. (2009), Dünya’da ve Türkiye’de Önerilen Sosyal Güvenlik Reform Alternatiflerinin Temel Dinamikleri ve Bir Model Önerisi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi SBE.

TUSİAD, (1997), Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Yeniden Yapılanma. İstanbul: Lebib Yalkın Yayın İşleri ve Basım Evi .

www.ssk.gov.tr, (Erişim:07.11.2014) .

Yalçiner, K. (2000), "İşsizlik Sigortası ve Finansman Modeli", Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 169-184.

Yurdadoğ, V. (2014), "Sosyal Güvenliğin Finansman Yöntemleri", http://www.canaktan.org/politika/anti_leviathan/diger-yazilar/volkan-sosyalguvenlik.pdf (Erişim: 05.11.2014).